



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklesiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Caput Primum. De Inventione salutiferae crucis & sacrorum clavorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

EJUSDEM
HERMIÆ
SOZOMENI
SALAMINII
ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
LIBER II.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΕΡΜΕΙΟΥ
ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ
ΣΑΛΑΜΙΝΙΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΜΟΣ Β΄.

CAPUT PRIMUM.

De Inventione salutifera crucis & sacrorum clavorum.

Κεφ. α΄.

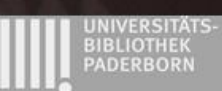
Περὶ τῆς εὐρήσματος τῆς ζωοφόρου σταυροῦ καὶ ἁγίων κλειδῶν.

REs quidem apud Nicæam gesta, hujusmodi finem habuerunt: & unusquisque sacerdotum sedes suas repetiit. Imperator vero singulari quodam gaudio exultabat, cum universam Ecclesiam in Doctrina fidei consentientem videret. Utque grati animi monumentum consecraret Deo, pro Episcoporum concordia & pro se ac liberis suis imperioque Romano, Hierosolymis juxta locum qui Calvaria dicitur, Ecclesiam Deo fabricare constituit. Per idem tempus Helena quoque ejus mater venit Hierosolymam, orationis faciendæ & sacrorum illic locorum visendorum causâ. Quæ cum piè affecta esset erga religionem Christianorum, votis omnibus optabat adorandæ crucis lignum reperire. Verum nec hujus ligni, nec divini sepulchri inventio in proclivi erat. Nā Gentiles qui Ecclesiam olim persecuti fuerant, cum Christianam religionem tunc primum nascentem omnibus modis atq; artibus excindere laborarent, eum locum ingenti aggere obruerant, & in sublimere exerant, cum antea esset profundior sicuti nunc cernitur. Cumque universum locum tam resurrectionis, quam Calvaria, muro circumsepissent, eum exornaverant. Ac primò quidem solum lapide constraverant: deinde templum Veneris extruxerant, & simulacrum constituerant: eo consilio ut qui Christum illic adorarent, Venerem colere vide-

Α μὲν δὴ καὶ νίκαιαν, μέγα τέτα τέλει ἔχε καὶ ἁγίων κλειδῶν ἕκαστος οἰκᾶς ἐπαυλίου. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐχρησάμενος ὑπερφυσίως, συμπροσέσταν ὁρῶν περὶ τὸ δόγμα τὴν καθόλου ἐκκλησίαν χερσὶν ἑαίρει ἀναλίθους τῶ θεοῦ τῆς ὁμοιοῦς τῶν ἐπισκόπων, ὑπέε τῶ ἀπὸ καὶ παίδων καὶ τῆς βασιλείας, ὡήθη δὲ ἄλλον διλήθειον τῶ θεῷ κατασκευάσαι ἐν ἱεροσολύμοις, ἀμφὶ τὸν καλέμενον κλειδῶν πον. περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ἔλθῃ ἡ αἰὲς μήτηρ ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, διζῶσα ἵνα τῆς ἐπιλάθῃ εἰς ἰσορροπία ὅπως θύλακός δὲ περὶ τὸ δόγμα τῶν χριστιανῶν διακρίμην, περὶ πολλοὺς ποιεῖτο ἔσειασμὸς σταυροῦ τοῦ ξύλου ἀρεῖν. ἦν δὲ ἔτε ἰάτου, ὡς τε περὶ θεσσαλονίκου ἡ ἀρεῖς ἡ ἀρεῖς οἱ γὰρ πάλαι ἴην ἐκκλησίαν διώξαντες ἔλθῃ, ἐπὶ φύλαξ ἀρχομένη τὴν θεοσεβασίαν μηχανῆ σπευδασάντες ἐπέμειν, ἐπὶ πολλῶ χῶμασι τὸν ἴδιον ἔπον καλεῖσθαι καὶ εἰς ὑψος ἠγάσαν βαθέτερον ὑπάρχειν ἵνα ἔνιν φαίνεσθαι περὶ ἀδούλης ἡ πῆξις πᾶσι τὸν ἄνασάσεως χῶρον καὶ τῶ κλειδῶν, διέσκεπσαν καὶ λίθῳ τὴν ἐπιφανείαν κατεσκεπσαν καὶ ἀφροδίτης ναὸν κατεσκεπσαν καὶ ζώδιον ἰδρυσάντο ὡς τοὺς ἀδούλους τῶν χριστῶν προσκυνῆτας, δόξαι τὴν ἀρεῖν

διπλῶν σέβει· καὶ τὰ χερόνω εἰς λήθην ἐλθεῖν τὴν
 ἀληθῆ πίστιν τε καὶ τοῦ ὅπου σεβάσματος·
 μήτε τῶν χριστιανῶν ἀδελφῶς εἰς τὸ φοβεῖν, ἢ
 ἑτέροις καὶ ἀμνηστῶν τῶν μόνων, καὶ τῶν ἀλλοτρίων πι-
 στῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐγγε-
 νῶν γε μὴν δὴ καὶ ὁ ἴδιος, καὶ ἐφωροῦσθαι ἢ
 ἀπεδοῦσθαι καὶ ἀπὸ πλάνης ὡς μὴν πῶς
 λυγροῦν ἀνδρῶς ἐβραίων τῶν ἀπὸ τὴν ἑω οὐκ ἐν-
 ἴμων παρῶας γενομένης καὶ ἀμνηστῶν·
 ὡς δὲ ἀληθῆς ἐσον ἐνοεῖν ἐστὶ, τὰ θεῶ ἐπιπέ-
 ζουσι· διασημείων καὶ ὀφθαλμῶν ἐγὼ οἶμαι
 τὰ θεῶ δὲ εἶδεν τὴν ἀνθρώπων μνήσεως,
 ἵνα ἀν δὴ ἀλλὰ αὐτὰ θεῶ δοκῆ γινέσθαι
 τῶν καὶ τὰ ἐν τῷ πρῶτον βασιλείας, τὰ
 τῶν χωρῶν καθαρῶν· εἰς βασιλείαν, ἐν μέρτι
 τῶν ἀναστάσεως ἐφάνη ἀληθῶν· ἐτέρωθεν δὲ
 τῶν ἀπὸ τῶν τρεῖς ἀνθρώπων σαυροῖ καὶ χω-
 ρῶν ἀλλοτρίων ἐν τῷ ἑξῆς λαοῦ καὶ ῥήμασι καὶ
 γραμμασί ἐβραίοις, ἑλλησιν καὶ ῥωμαί-
 κῶν· ἀπὸ τῶν ἑβραίων, ἰσραὴλ οὐκ ἀπὸ τῶν
 ῥωμαίων καὶ ταῦτα μὴν, ὡς ἡ ἱερά
 βιβλος τῶν βιβλίων ἰσραὴλ· ἐπὶ τῶν ἐπιπρο-
 γραφῶν ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν χριστῶν, πιλᾶτος
 ἐπὶ τῶν ἐβραίων, τὰ τὴν ἰσραὴλ ἐπιπροπευ-
 ρῶν· ἐργῶν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν γαλιλαίων τῶν θεῶν σω-
 ρῶν· ἀπὸ τῶν ἐβραίων, εἰ καὶ ἀπὸ τῶν, διερρηκτότος ἀπὸ
 ἐβραίων καὶ ἀπὸ τῶν ῥωμαίων· ἀπὸ τῶν καὶ
 τῶν ἐβραίων καὶ τῶν ῥωμαίων, ὡς γὰρ
 ἑβραίων ἐν τῇ καθαρῶν τῶν σαυροῦ τῶν σω-
 ματιῶν συλχθῆσθαι τῶν ἐβραίων ἐπὶ τῶν ἰσρα-
 ῆται καὶ ἐν τῷ ἑξῆς ἀπὸ τῶν ῥωμαίων· ἀπὸ τῶν
 τῶν ἰσραὴλ καὶ τῶν ῥωμαίων, ὡς γὰρ
 τῶν ῥωμαίων τὸν θάνατον, τὰ σκίλη καὶ ἑβρα-
 ῖων, καὶ τὰ ἑβραίων ὅπου ἐτυχεν, ἀλλοτρίων ἐβ-
 ραίων τῶν καὶ ἐπιμελεῖς ἀπὸ τῶν, ἐν τῇ σαυ-
 ρῶν τῶν ταῦτα ἐάν, ἐκάστω φθάσαι τῶν
 ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ῥωμαίων, καὶ ἀπὸ τῶν βία τῶν
 ῥωμαίων, καὶ τῶν σαυρῶν ἐν διαλείπειν ἐβρα-
 ῖων ἀπὸ τῶν ῥωμαίων· ταῦτα ἐν ἀδελφῶν τυγχά-
 νουσι· ἐπὶ τῶν θεῶν ἑβραίων, καὶ θεοῦ ἑβραίων ἢ καὶ
 ἀπὸ τῶν ῥωμαίων μνήσεως, τοῖον δὲ τι συν-
 ἕει· γυνὴ τις ἦν ἐν ἱεροσολύμοις τῶν ἐπι-
 στήμων, καλεσθεῖσα ἰσραὴλ· ἐν ἰσραὴλ νόσῳ κάμνε-
 σα· τῶν ταῦτην κειμήλιον ἦλθε μακάριος ὁ

rentur; utque successu temporis vera
 causa cultus illius loci obliteraretur:
 cum & Christiani tuto illuc accedere,
 remque aliis indicare minime auderent
 & Gentilium templum cultusque simu-
 lachri, ex adverso confirmaretur. Nihi-
 lominus tamen patefactus est locus, de-
 tectaque fraus quam tanto studio ibi
 moliti fuerant: sive indicio cujusdam
 Hebraei in Orientis partibus degentis:
 ut quidam ajunt, qui paterno quodam
 scripto edoctus rem indicavit. Sive,
 ut verius opinari licet, Deo signis qui-
 busdam ac somniis eum ostendente.
 Neque enim arbitror, res divinas casu
 hominum egere, quoties Deus eadem
 manifestare decrevit. Eo igitur tem-
 pore, cum ex Imperatoris mandato lo-
 cus alte effossus ac repurgatus fuisset,
 in ejus parte spelunca resurrectionis
 apparuit. Alibi vero juxta eundem
 locum tres inventae sunt cruces: & alia
 separatim tabella, in cujus albo ver-
 bis ac literis Hebraicis, Graecis & La-
 tinis, haec scripta erant: Jesus Nazare-
 nus Rex Judaeorum. Et haec quidem
 jussu Pilati praesidis Judaeae scripta, &
 supra caput Christi affixa fuerant, sic-
 ut in sacro Evangeliorum volumine
 refertur. Adhuc tamen erat difficile,
 divinam crucem quamvis repertam, a
 reliquis distinguere: quippe cum ejus
 inscriptio ab ipsa divulsa projectaque
 esset: ac simul tres cruces temere dis-
 jectae; ordine illarum, ut verisimile est,
 tunc confuso, cum corpora damnato-
 rum ex illis deposita sunt. Nam cum
 milites Dominum in cruce mortuum
 deprehendissent, depositum ejus cor-
 pus primum, ut Evangelica docet Hi-
 storia, sepeliendum tradiderunt. Post-
 ea vero ut latronibus utrimque suffixis
 mortem accelerarent, crura iis frege-
 runt: & cruces temere hinc inde proje-
 cerunt. Quid enim cura illis fuisset,
 cruces eo quo prius fuerant ordine re-
 ponere, cum singuli vespertinam horam
 praevire maturarent, nec opera pre-
 tium ducerent, circa cruces hominum
 violenta morte interemptorum diutius
 immorari. Hanc igitur ob causam cum
 divinae crucis lignum adhuc in obscuro
 esset, & divinius quoddam quam quod
 ab homine praestari possit, indicium fla-
 gitaret, hujusmodi quid evenit. *No-
 bilis quaedam mulier, Hierosolymis gra-
 vissimo & insanabili morbo laborabat.



Ad quam in lecto decumbentem Ma-
 carius Hierosolymorum Episcopus, al-
 sumpta secum Imperatoris matre & iis
 quos circa se habebat, accessit. Facta-
 que prius oratione, & signo spectanti-
 bus dato, eam esse divinam crucem,
 quæ mulieri imposita morbo ipsam li-
 beraret, singulas ei cruces ordina-
 movit. Verum duabus quidem illarum
 mulieri admotis, nihil aliud quam nu-
 gæ ac mimus ea res videbatur, cum mu-
 lieri mors jamjam immineret. Post-
 quam vero tertia similiter admota est,
 repente mulier oculos aperuit, & recu-
 peratis viribus sana exsiliit e cubili. A-
 junt etiam mortuum eodem modo ad
 vitam esse revocatum. Porro hujus
 venerandæ crucis quæ tum reperta est,
 maxima quidem portio Hierosolymis
 in argentea theca etiamnum custoditur.
 Partem vero ejus Imperatrix ad Con-
 stantinum filium detulit, unâ cum cla-
 vis quibus corpus Christi confixum fue-
 rat. Ex his autem ajunt Imperatorem
 galeam & frænum equi fabricasse, juxta
 Prophetiam Zachariæ, qui tanquam de
 isto tempore ita prædixit: id quod est
 super frænum equi, sanctum erit Do-
 mino omnipotenti. His enim verbis
 Propheta utitur. Hæc olim quidem à
 sacris Prophetis multo ante cognita
 sunt & prædicta: tandem vero admiran-
 dis operibus confirmata sunt, tunc cum
 Deus opportunum id esse censuit. Ne-
 que id adeo mirandum, cum & apud
 Gentiles in confesso sit, istud à Sibylla
 prædictum fuisse.

*O lignum felix in quo Deus ipse pe-
 pendit.*

Hoc enim nemo quantumvis nobis ad-
 versari studeat, negaverit. Lignum igitur
 crucis, ejusque cultum Sibylla præ-
 dixit. Et hæc quidem à nobis relata
 sunt prout accepimus: quippe qui ea
 didicerimus ex viris, qui ista accurate
 norant, & ad quos rerum istarum noti-
 tia, continuâ generis successione à pa-
 tribus ad filios transmissa pervenerat, &
 ex iis qui eadem ista pro virili parte lite-
 ris mandantes, posterorum memoria
 reliquerant.

ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, παραλαβὼν τὴν
 βασιλέως μητέρα & τὰς ἀμφ' αὐτὴν
 μηδὲν τε πρῶτον, καὶ σύμβολον τῆς
 ὁρώσιν, ἐκείνου εἶναι τὸν θεῖον σταυρὸν, ὃς ἐπι-
 θεῖς ἀπαλλάξει τὴν νόσον τῆς γυναῖκα. Φέρων
 ἕκαστον αὐτῆν τῶν ξύλων προσήγαγεν ἄλλο
 τῶν μὴν δύο ἐπιθετέων, ἐδὲν ὅτι μὴ ἴσως
 γέλως ἐδόξεν εἶναι τὸ γνώμενον, θανάτου
 θύραις ὄντι τῆς γυναῖκα· ἐπεὶ ἢ τὸ τέλει ἐπι-
 λονίμοιός προσήνεκεν, ἐξαπίνας ἀνέβλεψε
 τὰς δυνάμεις ἀθροίσασα, παραχρηματ
 σεωμνῆς ὑγῆς ἀπεπήδησε λέγειν ἢ κεν
 τῶ ἰσώ τρεπῶ ἀναβιῶναι τῆς ἡδρεθείας
 σπεσίς ξύλων, τὸ μὴν πλείστον ὁ δρυγυρῶν
 μένον ἐτι & νῦν ὁν ἱεροσολύμοις φυλάττει
 μέρῳ ἢ ἡ βασιλεῖς πρὸς κωνσταντίνου τοῦ
 δα διεκόμισεν· ἐμὴν ἀλλὰ καὶ τὰς ἡλικίας
 σῶμα τῆς χρεῖσθ διαπεπερηθῶ ἐκ τῆς
 ἰσορῆσι, ὡς κεφαλαιῶν τὸν βασιλέα καὶ
 σκενάσαι, καὶ χαλινὸν ἰππευκῆ τὴν λαχρῶν
 προφητείαν· ὡ δὴ προείρηται, ὡς ἐπιτῆ παρ
 τῷ καιρῷ· ἐστὶ τὸ ἐπι τὸν χαλινὸν τῆς ἰπ
 ἁγίου τῶ κρείω παντοκράτορι· ὡς καὶ αὐτῶ
 λέξουσιν ὁ προφήτης Φησὶ· ταῦτα πάντα
 ἐγνωσὶ καὶ προείρηθ' τοῖς ἱεροῖς προφήταις·
 ὕστερον ἢ διὰ θαυμασίων ἐβεβαίετο τῶν
 γων, ὅτε ὁν καιρῶ δοκῆν εἶναι τὸ θεὸν καὶ
 νεῖο καὶ θαυμασὸν ἐπὶ τὸ σῆστον, ὅπε γε
 πρὸς αὐτῶν τῶν ἐλλήνων συναμολογήσας
 βύλλης εἶναι τῆτο·

Ὡ ξύλον μακαριστὸν, ἐφ' ἃ θεὸς ἐξέτα
 νύσθῃ

Τῆτο γὰρ καὶ σπεδάζων τις ἐναλίθῳ εἶναι
 ἀνδρῆν θείῃ προσημαίνειν ἐν τῷ σταυρῷ
 λον, καὶ τὸ ἀεὶ αὐτῆς σέβας· τὰ δὲ μὴ ἡμῶν
 παρῆλθον ἀμὲν ἰσορήσαι, ἀνδρῶν τε ἀεὶ
 Δεπισαμένων ἀκέραιον, εἰς ἃ ἐκ διαδο
 πατέρων εἰς παῖδας τὸ μανθάνει μαρτυ
 καὶ ὅσοι γε αὐτὰ δὴ ταῦτα συγγενέων
 δυνάμειος εἶχον, τοῖς ἐπιτα καταβῶ
 πασι.